

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Vita S. Gisleni Confessoris, Auctore anonymo a, Ex Mabillonio Sec. 2
Benedictino pag. 790 et seqq.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

S. GISLENI CONFESSORIS,

S. Gisleus e Græcia Romam, inde in Belgium venit, et Ursidongi monasterium condit.

Auctore anonymo a,

Ex Mabillonio Sec. 2 Benedictino pag. 790 et seqq.

PROLOGUS.

Auctor S. Spiritum in-vocat.

Oportunum nobis, Fratres carissimi, ac valde commodum reor, de sanctorum exemplis Patrum aliqua, licet imperito sermone, vestris auribus tradere. Sed memor imperitiæ meæ, vereor aggredi opus, quod, Sancto agente Spiritu, S. explevit Hieronymus b. Licet sim indignus tanto operi, credibiliter tamen sciendum est, Dominum dixisse homini recta cogitanti et agenti: "Aperi os tuum, et ego adimplebo illud c." Sanctum ergo Spiritum, qui in cordibus mansit electorum, suppliciter exoro, atque illius spiramen tota mentis intentione invoco, ut sicut bruti animalis sensum inspiravit ad loquendum d, ita mei concavitatem palati suavitate dulcisoni sermonis repleat, quo valeam corda audientium intenta reddere et ad laudandum Dominum multimoda voce, ut perstrepat * mecum indesinenter admonere. Sed quid ego tantillus misellus? Quid pœne clinguis de Dei digne possum explicare amicis, qui præceptis obediens Dominicus Christi vestigia indefessi sunt secuti animi votis? Dignum namque et justum est, ut, de quo fari gestio, cœpta vobis pandat oratio.

ANNOTATA.

- a *Scriptis sub finem seculi ix vel seq. initium. Forte monachus Cellensis fuit, qui, cum monasterii sui ruinam videret, S. Gisleus memorie hac sua lucubratione prospectum voluerit. Vide litt. II in Annotatis ad Caput 2.*
- b *De Vitis Sanctorum a S. Hieronymo exaratis consule Miræum part. I de Scriptoribus Ecclesiasticis pag. 37.*
- c *Psalmi 80, v. xi. Dilata os tuum et implebo illud.*
- d *Videtur auctor alludere ad id, quod Numm. cap. 22, v. 28 et seqq. legitur: Aperuitque Dominus os asinæ etc.*

Venerandus igitur sacerdos Gisleus in gente Attica inclytis juxta seculi gloriam parentibus, Christiana nobilitate nitentibus, existit oriundus a: quorum popularem pompam bonæ indolis Puer floccipendens, Christi autem egestate gaudens, nobili mente quærebat, qualiter superno Regi placeret. Traditus ego liberalium artium pædagogis ac imbutus pleniter his, studuit philosophiæ post apud Athenas, nobilissimam Græcorum urbem, quæ cunctis nationum linguis tribuit totius flores eloquentiæ b. Hoc itaque seculari studio affatim edoctus, nihilque in hoc verâ Divinitatis perpendens, unde tenebras ignorantie expellere posset, semet educandum tradidit sacra Scripturæ magistris. His ergo auspiciis a puero in robur virile sublimatus, dignum duxit haud fore satis Deo gratum, si se spontanea cordis voluntate in Omnipotentis obsequio constringeret, æquius esse subdi majorum institutis. Enimvero cœnobium intrans, regulariter S. Basilii normam servavit fortiter. Ubi ut apes prudens in mentis intimæ concha diversarum virtutum addidit mella, majoribus cum minoribus humilitatis et obedientiæ ingentis tribuens exempla. Plenus quippe virtutum charismate quibat cum Psalmista dicere: "Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, Domine, super mel et favum ori meo c."

3 Justitiæ ergo nectare venerabilis Gisleus ad Ordines ecclesiasticos est promotus. Sacerdos itaque jam factus, amor Dei Sanctorumque cordi ejus accessit inedicibilis, mente revolvens, qualiter priorum justorum instrueretur exemplis. Talia siquidem deliberans corde simplici, recordatus est sanctissimum Christi martyrem Dionysium olim Athenis egressum Romam adiiisse negotio visendorum principum Apostolorum Petri et Pauli, qui jam martyrisati caelos ascenderant. Istius Dei testis animatus exemplo d et abbatis monasterii et omnium fratrum hortatu benigno egressus e loco petiit Romam precum gratia: ubi etiam in Dei precibus ac Sanctorum locis diutissime immoratus, voce divina admonetur, quo intro Gallias veniens pagum quæreret HAYNAU, et in eo oratorium edificaret in honorem Petri et Pauli, ac Deo ibidem serviens vite suæ metam præstolaretur. Tali itaque visione gestiens aggreditur iter, Galliarum petens provinciam, non impar illi summo Patriarchæ, cui dictum est, veteri Scriptura testante: "Exi de terra tua et de cognatione tua, et veni in terram, quam monstravero tibi e." Galliam vero Franciæ penetrans cum duobus discipulis Lamberto et Bellirio, lustratis passim urbibus et regionibus, pervenit tandem aliquando eximius Pater Gisleus pagum Haynau: cuius quoque vicis cœnobisque ex asse conspectis audivit fama diffusa de B. præsule Amando multa et stupenda dicere. Proficiscens namque ad

Sanctus, spreto splendore natalium, monachus a

b

E

e

ac presbyter factus, Romam adit, inde Gallias jussu divino petens, oratorium condere incipit, F

d

e

A ad eum, simul colloquio se salutantes, denique de his, quae Dei sunt, loquentes, venerabilis praeses venerandum finit abire Gislenum. Sic enim pervenit Dei antistes *f* Gislenus ad locum, qui Castrilocus dicitur *g*: ubi siquidem locum esse aestimans, qui sibi divinitus fuerat dictus, cepit totis viribus spinas ac tribulos et noxia quaeque radicitus extirpare, cupiens sibi cellulam construere, qua Deo ancillari posset.

cumque Dagobertus ursam venatus persequens effendit Castriloci;
h
i

4 Eadem tempestate totius regni Francorum monarchiam administrabat rex inclytus Dagobertus *h*, sed tunc venationis causa erat in pago Bracbant *i*. Quam ob rem quadam die hujus negotio peragrans solitudinem Hainae fluvio contiguam, nanciscentes ingentem moverunt canes ursam, quae rapido cursu petiit locum, quo praefatus antistes Gislenus aërumoso labori insistebat, seque abdidit sub Sancti vestes, quae de arbore pendebant: quam e vestigio sequentes canes, nequaquam audebant vel proxime ad eam. Venientes autem et venatores lassabundi, perpendentes, quod non auderent canes propius accedere, fere insurrexerunt in Dei Servum, ejusque discipulos verbis ac fustibus eos arguentes vocabant magos et maleficos, quorum incantatione stupefacti canes minime auderent rapere belluam. Interea adveniens rex praefatus jussit quiescere suos, atque conversus ad Dei virum Gislenum ait: Dic nobis, quis es, et hi, qui tecum sunt, cur nostris canibus, carminando nocuistis? Beatus vero Gislenus taliter ei respondit intrepidus: Nos prorsus tuos non laesimus canes; fera, quam quaeris, illo quiescit in loco, si placet, rex, accipe eam, quia nullo modo indigemus ea, indigemus autem Dei misericordia. Animadvertens rex in Viro caelestem virtutem, recessit cum canibus, fera quiescente sub vestium dependentium umbra.

ablatis vero ab ursae ejus vestibus praecunte acquila,
k

5 Sancto itaque Gisleno cum suis cepto operi insistente, surrexit ursae, apprehensaque sancti Viri sporta, in qua ejus mysterium *k* erat, quo utebatur in sacris Missarum solemnibus, pedetentim egrediebatur. Quod aspiciens Vir beatus, vehementer ingemuit dicens: O Deus immensa pietatis, adesto misello, quod mihi servasti per regna maligna repende. Talia dicens beatus Gislenus arripuit iter cum suis post seram sportam ore ferentem: et ecce, ei obviam advolat aquila grandis praebens se ducem C Sancto eunti post belluam, sensim autem volitantem ac subinde reexpectantem, perpendit propter sui causam caelitus advenisse: quam procul dubio sequens usque ad agros patentes, cum aquila sublimi se reddidisset aëri, repertos sciscitatur pecorum custodes, an vidissent feram aliquid ferentem, et per condensa saltus abeuntem. Cui pastores, ecce, inquirunt, ante te properat, portans quasi quoddam vestimentum ore. Hoc etiam Vir almus audit occurrit post feram, reperitque eam in dumeto, quod tunc vocabatur URSIDONGUS, ideo sic dictus, quod ibi solita erat eadem ursae catulos fovere: modo vero nuncupatur CELLA nomine. Catuli vero tenentes delatam a mater sportam, ore brachiisque ludebant ex ea. Recepto ergo immaculato sanctus Gislenus indumento praecipit feram cum foetibus ex Dei verbo remotas redire in silvas continuo, nullique hominum pecudumve nocere ulterius in illo pago. Parens quippe fera Sancti verbo recessit, nec ulli deinceps in iisdem locis nocuit *l*. O nimium nequiores bel-

luis, qui non solum Sanctorum, verum etiam Omnipotentis spernunt, pro dolor, verba. Ecce Vir pius ac mitis jubet, crudelis et immitis fera paret: homo, propter quem facta sunt omnia, attendens talia, subde te Creatori, et omnis creatura obediet tibi. Postpositis illis ex ordine cuncta loquamur.

A. ANOSTMO.

6 Gavisus enimvero excolendus Gislenus de sacro vestitu ac loco sibi a Deo destinato, acceptis securibus ligonibusque, cepit cum praedictis suis paribus locum exstirpare, dumos et vepres funditus evellere. Emundato autem solo de omnibus arboribus noxiis, aedificare primum decrevit basilicam in honore SS. Apostolorum Petri et Pauli, uti divinitus fuerat imperatum ei. Erat namque iste laudabilis Exsul totius peritiae floribus comptus, pervigil in orationibus, hospitalitate praecipuus, frugalitate eximius, dapsilis pauperibus et omnium virtutum gratia ex asse decoratus. Unde, sicut Apostolus ait, "Christi bonus odor sumus *m*" opinio sanctitatis ejus per vulgus diffusa, pervenit usque ad sedem almi praesulis Autberti *n*. Cui opinioni noluit mox sanctus episcopus assentire, quia noverat scriptum esse: "Nolite omni spiritui *E*" "credere, sed probate spiritus, si ex Deo sunt *o*" et illud: "Omnia probate, quod bonum est, *p*" "tenete *p*." Itaque praecone misso praesul Cameracensium S. Autbertus mandavit, ut ad suae auctoritatis suggestum ne differret quantocius ire. Praecepto siquidem pontificali gratanter obtemperans, aggressus est proficisci in urbem. Cumque Phæbo terrae umbras petente, ad villam veniret, cui Racemus *q* nomen est, diu multumque quæsitum hominem invenit, qui ei tribuit hospitium.

Ursidongum venit, ubi demque oratorium exorsus a S. Autberto evocatur:

a quo rediit mulierem parturientem mortis periculo eripit,

7 Nocte quidem illic Sanctus quievit, mane vero discessurum hospes rogavit dicens: Pater, prout perpendo, grata sunt Deo opera, quae agis: ideo tuae humiliter supplico bonitati, qualiter post collationem cum episcopo ad me digneris reverti. Quod et agere S. Gislenus non desepxit. Perveniens etenim ad urbem Cameracum *r*, sancto praesentatus est episcopo. Autberto, quem sic affatur episcopus inquires: Dic nobis, frater, cujatis es, cujusve dignitatis? Sanctus respondit Gislenus: Graecus quidem sum gente, Christianus vero dignitate. Athenis nempe ortus et altus, Christi baptisate renatus: ita Romam adiens per Dei praecceptum *F* hanc perveni in patriam. In pago Haynau super flumen Hainae in loco, qui dicitur Ursidongus, operor manibus, aedificare gestiens Deo oratorium in Apostolorum Petri et Pauli honore. Desiderabam equidem tuam expetere sanctitatem, petiturus licentiam agendi, quae sunt cepta: sed praeventit gratia tua, quae me accersivit. Intuitus autem almus episcopus Viri justis sermones, nihilque in eis reprehensionis deprehendens, dilexit eum ac benedictum dimisit abire, rogans, quod coeperat, Dei opus perageret, atque peractum cum audiret, se sponddit benedicturum.

ceptumque opus perficit,

8 Regressus ergo rite colendus Gislenus, venit ad suum fidelem hospitem in villam Racemum, ac ejus uxor valde agrotans laborabat ob partum: quam ob rem religiosus hospes Virum sanctum in alia fecit decenter manere domo. Uxor is praeterea infirmitate gravius crescente, festinat vir ocius ad Sanctum perfuso lacrymis vultu dicens: Serve Dei, mea mulieri succurre jam moritursae, neque dedigneris Dei pietatem

A. ANONYMO. pietatem orare pro extremum spiritum trahente. Cujus fletibus Dei Famulus misertus, prophetica voce ait ei : Depone, homo, omnem mœstítiam, quoniam reversus domum tuam invenies sospitem, puero nato, uxorem tuam. At vir licet mœstus statim rediens domum, sumpsit de conjugè sana duplex gaudium, sicut viva voce audierat fari Christi Alumnum. Natum siquidem puerum sanctus GislenuS de sacro fonte suscepit, atque vir ille pro tantis beneficiis per beatum Vatem subi collatis, quidquid sui juris in villa Racemo fuit, almo Compatri suo tradidit ad opus SS. Apostolorum Petri et Pauli, quibus oratorium agebat. Reversus præterea Dei Testis Cellam s̄ perfecit, quam inchoaverat, basilicam.

opitulante
Dagoberto.

9 Prædictus igitur rex Dagobertus t̄ post multum tempus iter ducebat juxta Sancti Cellam : sed quia propter paludes difficiles erat via euntibus ad illam, sumpta lympha sanctificata, thuribulo cum thymiamate sanctoque Euangelio properat Sanctus obviam regi, sciens scriptum : " Subjecti estote omni humanæ creaturæ B " propter Deum, sive regi tamquam præcellenti u. " ti u. " Adspiciens vero rex Vatem sanctum recognovit interrogans eum : Quid vis, Dei Dilecte ? Ait illi Sanctus ; Exsul et peregrinus sum, domine mi rex, et has in partes de terra longinqua veni, hoc est, de Athenis, nobilissima Græcorum urbe, Dei utique jussione : vestram nunc obnixè depono caritatem, quo nostro dignemini loco largiri de regia vestra possessione, unde aliquid victus habeant famulantes Deo in eo, queantque pro regis incolumitate æterno Christo imperatori supplicare jugiter. Postulationi itaque S. GislenuS rex aurem libenter accomodans, tradidit SS. Apostolis Petro et Paulo locellum præfatum, qui modo Cella vocitatur, et quidquid in circuitu ejus est silvarum, aquarum, aliarumque rerum eidem loco habillum, insuper et villam Hornutum x̄ cum suis omnibus appendiciis. Dati autem his mente hilari legaliter, abiit rex viam suam gaudenter. Tali quoque regio solamine vir laudabilis GislenuS alacrior redditus, gratias agens ei, qui cuncta benigno moderamine peragit.

ANNOTATA.

- C a Origine tamen forte Francus aut Belga. Vide Comment. præv. num. 15.
b De Atheniensium scholarum S. GislenuS ætate, conditione et statu consule Comment. præv. num. 16.
c Psal. 16, v. 103.
d Id non ex antiquis certisque monumentis, sed suis præjudiciis ductus scripsit anonymus noster.
e Gen. 12, v. 1, et Act. cap. 7, v. 3.
f Hoc nomine etiam presbyteri vocati sunt.
g Roma recta S. Amandum, Trajectensem ea tempestate episcopum, adisse videtur; inde vero Castrilocom, nunc Montes Hannoniæ et hujus provinciæ caput; nisi forte a S. Amando digressus, recta Ursidongum (nunc GislenuSopolim) contenderit. Vide Comment. præv. num. 38.
h Dagobertus jam pridem obierat ex plerorumque eruditiorum sententia.
i Belgii provincia est vicina Hannoniæ, Belgii item provinciæ.

k Videntur hic significari vestes sacræ, quibus D in Sacrificio Missæ utebatur.

l Quidquid hic de Dagoberto, ura et aquila narratum est, fabulas olet: has anonymus, S. Gerardi discipulus, prudenter reticuit.

m Ad Corinthios 2, cap. 2, v. 15.

n Cameracensis, in cujus diocesi S. GislenuS morabatur.

o Joan. 1, cap. 3, v. 1.

p i ad Thessalonicenses cap. 5, v. 20.

q Gallicæ Roissin, inter GislenuSopolim et oppidum Quenoy.

r Belgii civitatem ad Scaldim fluvium, nunc archiepiscopatu insignem.

f Quæ prius Ursidongus, quasi Lustrum ursæ dicta fuerat.

t Vide lit. h et num. 42 Comment. prævii.

u i Petri, cap. 2, v. 13.

x Vicum prope GislenuSopolim, de quo plura num. 48 Comm. præv.

CAPUT II.

Oratorium SS. Petri et Pauli dedicari E curat : S. Waldetrudem, ejusque filias, et sororem Aldegundem ad vitam monasticam allicit, ac pie moritur.

Peracto siquidem oratorio almus antistes GislenuS plenius suggestit dominis episcopis Antberto atque Amando, uti venientes pontificali auctoritate benedicerent illud. Quod et venerabiles episcopi egerunt venerabiliter cum ingenti populorum ambitione a. Tunc etiam temporis erat quidam nobilis vir, nomine Madelgarius, qui Vincentius post dictus est, in palatio supradicti regis, cujus uxor erat consanguinea regi, nomine Waldetrudis b. Quique Madelgarius, Deo inspirante, Sanctorumque præfatorum præsulum admonitionibus compunctus, S. Antberti manibus tonsura capitis accepta in Altomonte c sub S. Benedicti norma sese humiliter reclusit, quamque feliciter finetenus servavit. Uxor vero ejus beata Waldetrudis in sæculari habitu degens, proles prædicaque sibi a seniore collata nobiliter regebat. Enimvero ne tanti viri conjux sæculi actibus illuderetur, divina voce sacerdos Domini GislenuS edocetur, quo eam invisere dulci affatu animaret in bono, ut, mundi pompis abrenuntiatis, exemplum sui sequeretur jam cœlibis Domini. Abiens quippe Sanctus, hortatus est eam affatim caritosa celestique doctrina. Auditis ergo Christi famula Waldetrudis eximii patris GislenuS documentis, dixit nequaquam se velle degere in sæculi gloria, sed nescire, ubi aut qualiter in Dei famulatum semet adstringeret. Post hujusmodi sacras admonitiones vidit Dei ancilla Waldetrudis in visu quasi intraret ecclesiam, quæ est in villa Buxuto d, et S. Gaugericus episcopus e hilariter eam adspiciens dabat ei calicem optimo plenum vino dicens : Age quod agis, placent enim Deo et mihi, quæ agis. Qua visione acsi fervens in utre multum, ita Christi pedissequa sancti spiritus gratia

Dedicari oratorium curat, et S. Waldetrudi

A tia compuncta, cœpit in Dei fervere obsequia, dicens cœlesti Sponso cum Psalmographo: "Ca-
"lix tuus inebrians quam præclarus est f".
Quam etiam visionem cum quibusdam suarum
famularum simpliciter intimasset, ut talibus per-
sonis mos fore assolet, inter se visum joculariter
conferentes, pervenit ad ignobile vulgi aures.
Quod contra Dominicus sermo talia cohibet fieri,
loquens in Euangelio: "Nolite ponere marga-
"ritas ante porcos g." Porcorum etenim more
vulgus stolidum et ignobile justorum dicta ac
opera ceu grunniendo deridens incusat.

auctor est,
ut, condito
Castri loco.

11 Unde quoque, hoste communi seminante,
nonnulli cœperunt de Christi famula calumnian-
tes fari secus, quam res se haberet. Consternata
igitur super his ancilla Dei, utpote adhuc in
fide rudis, angelica admonitione edocta in somnis,
deposuit extemplo mœrorem inutilem. Post hæc
iterum veniens ad eam S. Gislenuus, intimavit
eadem Sancta ei visionem, quam viderat, et quod
illam narrasset mente simplici suis famulabus,
quodque ei derogasset plures, nec non et an-
gelica visitatione per visum esset recreata. Audi-
tis autem his sanctus Gislenuus dixit ei humiliter:
Tam mysticam Dei visionem viris spiritua-
libus patefacere debuisses, qui te instruere digne
scirent, non sæcularibus mulierculis sæculo de-
ditis. Nunc itaque, quod sæpius suggessi tibi,
ne differas agere, sed tota mente in Dei famu-
latum temet converte. Ostendam ergo tibi, quid
agas. Imprimis enim cum has attigi partes,
querens ubi degere ac Deo quivissem famulari,
nactus sum quidem montem silvum, sic aptum,
si foret extirpatus, Deo obsequi cupientibus:
illum etenim, si vales, eme, et ibi ædifica tibi
habitacula tuisque sequacibus. Ducens vero illuc
eam, ostendit.

monasterio
sacrum ve-
lamen susci-
piat,
h i

12 Collibuit quidem sanctæ Waldetrudi locus,
sancti autem consilio Gislenui misit ad virum
venerabilem Hildulfum h, cujus uxor Aja i erat
sanctæ consanguinea, obsecrans eum, ut in monte
sibi ostenso construeretur domus, quo Creatori
suo die noctuque serviret. Veniens autem Hildul-
fus venerabilis valde hilaris effectus super istius-
modi mandato emit a possessoribus locum, atque
construxit in montis vertice nimium eminentem
domum. Cumque Dei ancilla isset videre ædem
sibi paratam, abhorruit ejus eminentiam, nolens
Christi paupercula superbam habitare ædem. Cu-
jus humilitatem supernus Artifex attendens, nocte
secuta misit ventum validum cum grandine,
evertitque funditus illam domum. Præscriptus
quoque vir Hildulfus audito quod acciderat, re-
meavit ad locum, ac sicut per S. Gislenuum di-
dicerat Sancta, ostendit ei quem Sanctus cœpe-
rat extirpare locum, ibique noxiis radicibus am-
putatis arboribus, restructa est ei domus in mon-
tis latere, ac oratorium in SS. Apostolorum
honore k. Sanctus igitur Dei Sacerdos Gislenuus,
ex toto S. Waldetrudis prudentissimus consilia-
tor, hortatus est eam proficisci ad alium ponti-
ficem Autbertum, ut ejus auctoritate susciperet
innocentis vitæ indumenta: quod et gratanter
fecit l. Acceptis itaque sacris velaminibus, mox
semetipsam suaque omnia divinis tradidit acti-
bus, ostendens passim suæ sanctitatis exempla
pluribus. Animadvertens siquidem gloriosus pater
Gislenuus eam in sancto proposito per omnia esse
roboratam, gavisus est valde; quia quod in eo*
diu optaverat, oculis intueretur propriis.

* an in ea?

13 De cetero monuit Sanctus Sanctam super
sorore sua Aldegunde m virguncula, ut et ipsa*
sicut se lucraret Deo, filias quoque suas non
negligeret, quin eas consecraret Deo, Aldetru-
dem n scilicet ac Madelbertam o. Enimvero in-
spirante Divinitate, ac S. Waldetrude suggerente,
et patre almifino Gislenuo clarente, sese alma Al-
degundis contulit Dei famulatu in cœnobio Mel-
bodiensi p, quod ei forte ex patris q matrisque
r hereditate contra neptem suam Gertrudem s
dimissum erat. Ubi quoque ædificato oratorio
aliisque habitaculis, virgo Aldegundis suam adiit
sororem invisere in monte Castri loco. Quæ etiam
egestati sororis condolens, conata est eam hor-
tari, uti, relicto illo loco, iret ad suum, qui ma-
jor ac melior esset servorum ancillarumque fre-
quentia. Cui S. Waldetrudis: Malo, ait, hoc in
loco, licet inops, diebus vitæ meæ Deo obsequi,
quam ire quo cogis: Deus enim ubique non pa-
tietur me perire fame. "Divites quidem", ut
Psalmista inquit, "egerunt et esurierunt: in-
"quirentes autem Dominum non minuentur omni
"bono t." Loco nempe hoc fruar, quoad vivam,
quem per suum famulum Gislenuum divina pietas
mihi destinavit. Redi ergo cum tuis consangui-
neis, o dulcis soror, alens eas regulariter. Abiit
enim ac recessit Deo comite.

A. ANONYMO.
idemque S.
Aldegundi
persuaderi
curat,
m
* an ipsam?
n o

p q
r
s

14 Ea tempestate S. pontifex Amandus sui
cursu laboris consummato spiritum divitiis cœ-
lestibus oneratum reddidit Regi æterno. Quem
sancta virgo Aldegundis in visu ab eodem Rege,
regum Domino, vidit cœlesti diademate coronari
u. Quam quidem visionem puellarum secum de-
gentium nulli voluit referre, sed misso nuntio ad
Dei virum Gislenuum, petiit cum sorore ad se vi-
sitandi gratia venire. Venientibus autem iis oc-
currit obviam sancta virgo in loco, qui dicitur
Meinrivus x, et mutuo se salutantes loquebantur
de cœlestibus exsultantes. Tunc alma Aldegun-
dis intimavit visum eis. Cui venerabilis ait Gis-
lenuus: Quia meruisti, o virguncula, Deum videre
sui amici animam coronantem, pro certo scias,
non propter illum, qui coronabatur, sed propter
temetipsam, quæ adhuc in certamine es, tibi fore
ostensum. Imminere autem tibi scito vitæ in-
stantis finem: ideo, rogo, temetipsam in Dei
opere stabiliter firma, deprecens ejus pietatem,
ut in te aliquam incommoditatem mittat, per
quam purgator reddita queas cum S. Amando F
remunerari perpetim. Quæ utique virgo sancta,
Euangelii perficiens verba dicentis: "Qui odit
"animam suam in hoc mundo, in vita æterna
"custodit illam y" petiit a Deo incommoda et
impetrare meruit. Nam in dextera ejus mammilla
morbus canceri ortus est. Quam incommoditatem
vehementer dilexit, quia sciebat, hanc sibi pro-
futuram, si patienter sufferret, quodque fecit fi-
netenus. Prædulcia itaque conferentes inter se
verba sorores prædictæ cum S. Gislenuo confessore,
communi consilio decrevere, ut Cella prædicti
Hominiis Dei omni tempore conjuncta esset mo-
nasterio almæ Aldegundis: quod hactenus ita
permanet. Statuerunt etiam ut abbates seu abba-
tissæ Melbodiensis cœnobii in universis necessa-
riis præsto forent abbati fratribusque habitanti-
bus Cellæ S. Gislenui, pontemque construerent, per
quem fidelis populus oratum pergeret ad locum
prædictum: quia, ut dignoscitur, propter paludes
inivium est iter, per quod ad illam Cellam per-
gitur. Hæc vero, quæ dicuntur, præcepto Ca-
roli

cujus mortem
prædicti, et
beneficentiam,

u

x

y

Caroli

A. ANONYMO-
z
uti et soror-
is ejus
Walde-
tris expertus,
aa

roli regis Magni firmata sunt tempore Elephantis abbatis ipsius loci z.

15 Interea S. Gislenus cum alma Waldetrude redeuntes venerunt in villam Framereias aa, quam eadem Sancta emerat, et dedit ex ipsa sancto viro partem unam dicens: Accipe, serve Dei, partem de hac mea possessione, unde habeas, qualiter vivere queas cum tuis sociis. Ita reversi sunt ad propria. Prorsus nemo potest eloqui, quantæ fuerit S. Gislenus ac Dei famula Waldetrudis caritatis, quamque servarunt usque in ultima suæ senectutis. Præ senecta enimvero nemo eorum jam quibat invisere alterum, unde communi decreverunt consilio in villa Quaternione bb ædificari oratorium in S. martyris Quintini honore, illucque soliti erant colloqui causa convenire. Quod etiam oratorium Gisleno tradidit ad opus SS. Apostolorum Petri et Pauli ad refocillandos inopes, quos præfatus Antistes cc super aurum et topazion ob Christi amorem diligebat, cupiens audire illam mellifluam Domini vocem in die extremi examinis: "Quandiu fecisti unum ex meis minimis, mihi fecisti dd."

B
moritur, se-
peltiturque
in SS. Apo-
stolorum,
quod condi-
derat, ora-
torio,
ee

16 At ultra nempe sunt et innumerabilia, quæ de hoc viro sanctissimo Gisleno populorum rumor refert, vel quæ in chartulis antiquissimis ee difficile intueri valent: in quibus tamen reperitur, quantum assiduus fuerit orationi, vigiliis sacris intentus, parsimonia conspicuus, paupertatis veritate contentus, egenis dilectus, et cunctis Dei virtutibus refertus. Igitur cum Rex sæculorum pro sui laboris agone palmam perennis gloriæ ei decrevisset rependere, plenus dierum gratiarumque, sæculo, quod ob metum Dei viriliter vicit, relicto, spiritum divinis fatigatum obsequiis suo reddidit Creatori ff, viventi atque regnanti per sæculorum sæcula. Cujus beatas exsequias ejus discipuli venerabiliter prosequentes, corpus sanctissimum cum ingenti honore humaverunt in beatissimorum Apostolorum Petri et Pauli basilica, ubi præstantur divina beneficia dignis ejus meritis intervenientibus ad laudem et gloriam Domini nostri Jesu Christi, cui cum Patre sanctoque Spiritu permanet æternitas, majestas et imperium per cunctorum temporum spatia. Amen.

C
ubi quævit
ejus corpus,
donec aliud
Elefantis con-
didit.

17 In quo loco per multa annorum curricula prædicti S. Gisleni corpus quævit, quousque Magnus rex Carolus cuidam abbati, propinquo suo, nomine Elefanti, præfatum locum concessit servandum, sublimiusque et pulchrius construendum oratorium, quo isdem Sanctus quiescebat Honorificentius autem illo ædificato, proposcit idem nobilis abbas episcopum Cameracensium Halydgarium gg venire et consecrare illud more Catholico. Veniens ergo episcopus dixit, non debere illud benedici, manente intus alicujus Sancti corpore aut aliquibus Sanctorum reliquiis hh. Initioque simul consilio elevantes Beati artus detulerunt foras monasterii oratorium, abdentem eos post absidem altarisque fenestram, cupiens abbas Elefantem post referre illos intro. Benedicta est itaque basilica in honore Apostolorum Petri et Pauli atque ceterorum Sanctorum, octavo Kalendas Augusti tempore Ludovici regis, prolis indycti Caroli ii. Sciscitatio deinde episcopo abbas, quid de sacrosancto corpore fieri deberet, respondisse fertur episcopus: Quiescat illic Sanctus, donec Dei pietas dignetur patefacere ejus merita manifestius cunctis hominibus. Quævit siquidem

ibi Sancti gleba annis multis propter paganorum frequentiam kk et seniorum segnitiam, quousque locus rediit in eremi vastitatem ll.

ANNOTATA.

a Sub annum 653. Vide Comment. prævium num. 49.

b De sanctis hisce Conjugibus actum est in Opere nostro; de S. Madelgario quidem tom. III Julii ad diem XIV ejusdem mensis: de S. Waldetrude vero ad IX Aprilis tom. I ejusdem mensis.

c Ad Sabim fluvium in Hannonia sito.

d Vicus videtur non procul Binchio, Hannoniæ oppido, situs. Vide dicta num. 51 Comment. prævii.

e Sancti hujus Cameracensis episcopi Acta illustrata habes tom. 2 Augusti pag. 664 et seqq.

f Psalm 22, v. 5.

g Matt. 7, v. 6: Neque mittatis margaritas vestras ante porcos.

h Laubacensem ducem, seu præfectum regium.

i De hac Sancta sanctoque ejus conjugis Hil-
dulfo consule tom. IV Junii ad diem XXIII,
et tom. 2 Aprilis ad diem XVIII ejusdem mensis.

k Nempe prope Castrilocom; cui oratorio monasterium quoque adjecit, quod in nobilium Virginum seculare collegium fuit deinde mutatum seculo X.

l Sub annum 654.

m Relata est in Opus nostrum ad diem XXX Januarii.

n Relata est in Opus nostrum ad diem XXV Februarii.

o Relata est in Opus nostrum ad diem VII Septembris.

p Melbodium, Belgii oppidum est ad fluvium Sabim.

q Waldeheriti.

r Bertilia.

s Abbatis Nivellensem.

t Psalm. 33, v. XI.

u Non vivum, sed defunctum. Vide Comm. præv. num. 53 et seqq.

x Mairieu prope Melbodium.

y Joann. 12, v. 25.

z Vide de illo dicta num. 56 et seq. Comm. prævii.

aa Hujus fere nominis vicus est prope Montes Hannoniæ.

bb In vicinia vici Framereias mox memorati.

cc Vide lit. f in Annotatis in cap. I.

dd Matt. 25, v. 40.

ee En monumenta, quibus anonymus noster unice usus est.

ff Sub annum, ut apparet, 681, vel non multo serius. Vide Comm. præv. num. 54.

gg Seu Halitgarium.

hh De antiquo consecrandi ecclesiarum ritu, causaque, cur Halitgarius SS. Apostolorum Petri et Pauli ecclesiam, nisi amote inde S. Gisleni corpore, consecrare noluerit, vide Comment. præv. num. 58.

ii Anno forte 818. Vide Comment. prævium num. 58.

kk Hannoniam vastarunt Normanni circa annos 881 et 898. Vide Commentarium prævium num. 4.

A Il Hinc sub finem seculi IX aut seq. initium scripsisse anonymum collige.

INVENTIO ET MIRACULA.

S. GISLENI,

Scripta ab anonymo, S. Gerardi discipulo, seculo X.

Obruta alta
oblivione S.
Gisleni reli-
quix
a

B Post multa certamina, quæ confessor Domini Ghyslenus spirituali agone, mundo spectante, certaverat, post longa conciamina a, quibus bellator corpus proprium mactando cruciaverat, tandem consummato cursu, victore spiritu, exemptus seculo in Sanctorum transfertur requiem, jungendus Domino: quia, quem fideliter eatenus contemplan- do sitiverat, jam absque nebula car- nese molis perfrendum sibi concessum impetrarat. Porro compago corporis gremio terræ olim susce- pta latens tegebatur b: peccatis enim nostris exigentibus, tantus Patrocinator, mortalibus profuturus, palam aberat; ipsi quidem festina * paradisi gaudia in compensationem suorum laborum feliciter reduntur, sed ejus patrocinia in convalle plorationum hactenus moerentibus miserabiliter abdu- cuntur, sic multa vertigine labentium annorum occultata, ut jam quoque ipsa merita fierent velut ignota: locus etiam, quo febriles deduxerat dies, qui viro Dei paradisiaca amenitas, incuria præsidentium pene ut lustrum feralis in pristinum jam redigebatur desertum c, sed non in perpetuum. Hæc ad tempus facta oblivio; nec passa est divina miseratio servi sui merita diutius sopita delitescere, magis intercessionum beneficia quærentibus vitam ejus cunctis fidelibus in exemplo tribuere.

sub annum
929.

d

e

f

g

2 Agitur ergo sive proditur istud tempore congruo, imo superno respectui placito, scilicet Henrico Saxonum rege, Franciæ Austriasi- orum sive Germaniæ gerente insignia sceptræ d, Ghisleberto earumdem regionum duce vel con- sule e, ut per principes famosi nominis promul- garetur celebre nomen latius famosi miraculi; denique hiis diebus quidam presbyter, Teutfri- dus nomine, prædictum locum, quo veneran- dus vir, basilica constructa, sepeliri se manda- verat, qui tunc Ursidoncus, modo Cella S. Ghysleni nomen sortitur, per successionem ad explendum inibi sacerdotale debitum, videlicet sui gradus officium, acceperat, sibi in villa proxima, quæ vocabulo dicitur Hornutum f, hospitium deputaverat: tantum quippe secretus vel inaccessibilis locus monasterii illius videba- tur, quod præ horrore solitudinis etiam inhabi- tabilis fieret. Fuerat quidem dudum cujusdam abbatis, Elephantis nomine g, studio in meliori statu reparatus, sed, eo decedente habitatori- busque sublati, in antiquam revertebatur solitu- dinem.

Octobris Tomus IV.

3 Presbytero igitur moras illic agente, cœpe- runt de remotis partibus diversarum regionum ad eum confluere, significatum sibi esse fatentes, semidei Ghysleni membra in sæpe dicto monaste- rio humata jacere, et a loco sepulturæ transferri oportere. Cumque locus sepulchri ab ipsis igno- raretur, et presbyter fidem minime adhibens, negligenter, quæ sibi dicta fuerant, omitteret, adeo res divino nutu fidei capax apparuit, ut idem locus, quo tumulus fuerat, cœlitus ibi facto mira- culo, evidenter claresceret. Nam ex villa Tiedeias h, quæ regionis finitima videtur, rusticorum quidam luminum acie privatus, nomine Beche- rus, per revelationem audivit, quod ecclesiam S. Petri, id est, Cellam, qua S. Ghyslenus quiesce- ret, sollicita visitatione adiret, cui confestim parenti contigit, noctu adesse illuc, ecclesiæ ostiis obseratis; hac necessitate cogente, ante parietem a parte Orientis pervigilem mansisse: mane illuscente, dolore nimio ipsis orbibus cor- reptus est, cumque aquam requireret ex ea, quam lacunis collectam humo forte hauserat, eos- dem leniter attactos fovit, mox caligine detersa pristinum recuperavit lumen oculorum. Presbyter adhuc diffidens, consilio aliorum sacerdotum rem procrastinat.

4 Porro venerandus Domini Famulus, qui vivens semper humilitatis loco studuerat, etiam mortuus infimorum auxilio delectatur, sibi- que adjutores fieri requirit, quibus in hac vita se beneficii solatium præbuisse meminit. Homo si quidem, in vicino commanens, vocabulo Wi- neradus, religiosam, licet seculari habitu, du- cebat vitam, qui ex clientela quondam illius progenitus, ab ipso beato Viro bis commone- tur, uti ossa a loco sepulchri sustollat; cum ille anceps et hæsitans pergere dubitaret *, ita terribili comminatione tertio apparens * concu- titur, certo die ad hoc peragendum designato, ut horrore visionis exterritus, statim consurge- ret, ac concite locum, sibi visione ostensum, cum presbytero adiens, effodere summo cona- mine inciperet. Neque expers in hoc desudan- do redditur, sed mox effodiendo in altum sa- cra pignora invenit i, et cum magna reverentia proferens sindone munda involvit. Agitur hoc die si dudum designata pridie Calendas Octo- bris, quæ dicata beato angelo Michaëli et omnium beatorum cœlestium virtutum militiæ per orbem reverenter recolitur. Ut autem ma- nifestum sancti Viri meritum fieret, tanta suavi- tas nectarei odoris, spectantibus populis, res- persa est, ut aromatum fragrantiam vinceret, et omnium ora in laudem Dei resoluta gloriam Dei pro tanta servi sui glorificatione unanimi- ter resonarent, qui odor gratissimæ redolentiæ tamdiu mansit, quousque in oratorium, quod in memoriam beatorum Apostolorum Petri et Pauli dedicatum erat, die quinta decima corpus transferretur. Non enim, qui adfuerunt sacerdotes ausi per se tantum opus præsumere k, sed sub diligenti custodia et condigna reverentia eodem loco dispositum episcopo Cameracensi Stephano l, ad cujus dioccesim pertinebat, festinant intimare, qui tanta mirabilia audiens, congau- dendo gratias Deo reddidit, paratus mox iter illuc accelerare et sanctum corpus pretiosissime tranferre, sed, ingruente cujusdam non præter- mittendæ causæ articulo, minime profectus est, verum archidiacono Gilbaldo fideliter exe- quendum injunxit. Idem coacervata multitudine

A. ANONYMO.
non una re-
velatione aut
apparitione
prævia.

deteguntur.

* lege: perge-
ret dubitare
* lege: a S.
Gisleno ter-
tio apparen-
te

A. ANONYMO. sanctas reliquias transferens, in praedicto reposuit oratorio.

5 Exin quanta in sui Alumni veneratione virtus divina ostenderit miracula ex sequentibus liquebit. Verum sermonem in laude sancti Viri et de ejus virtutibus narrationem brevibus concludere sententiis ratum videtur. Hoc igitur

beati Viri corpus, cum e proximis virginum monasteriis, id est, Malbodio *m* vel Castriloco clericis atque puella dissidentes ambirent, emis-

sis ex priori eorum clanculo apparitionibus * furtim auferunt, dispositis in itinere obviantium turmis, in ecclesiam sanctae Dei Genitricis non sine ambitione provehunt; non renuit quippe

Vir sanctus ex animo corpore visitare locum, in quo merita virginis Aldegundis *n* rutilant, qui, ut sponsa Regis caelorum merito castitatis

existeret, solers institutor insudaverat. Exin cum sacerdos Cellae beati Viri aeditus ac vicini circumquaque suspensi morore nimio de ablato corpore afficiuntur, apparuit idem quibusdam ex eis per visum consolans spondensque se celeriter reversurum, simulque monens, ut Malbodienses super hoc convenirent. Haec ut erant

B gesta, in notitiam Cameracensis ecclesiae perveniunt: at Stephanus, cujus supra memoravimus, pontifex ejusdem ecclesiastici juris periculo rem provenire considerans, per se ilico examinandam decernit; profectusque Malbodium majores natu advocans episcopali autoritate convenit. Sic resumptam sancti corporis glebam proprio, quod vivens assiduo initiaverat gemitu, domicilio ingenti honore et populorum prosecutione revehens venerabiliter relocavit *o*.

6 Post, Deo annuente, meritis servi sui intervenientibus, principum consilio decretum est, esse debere in loco hiis beneficiis insignito caetum ecclesiastici ordinis Majestati supernae continue militantem. Ergo monachico Ordine sub norma sancti habitus instituto majoribus demum virtutibus monasterium ipsum attollitur *p q*.

In hoc puella quaedam nomine Dodrada *q*, caeca, merita S. Ghysleni supplex exposcens, dum attente in ecclesia stans perorat, luminum suorum recipit sanitatem. Item Fredelagus *r* dum similem patitur incommoditatem, pari devotione beneficium expetens, aequalem meretur sospitatem. Quid illud, quod de altera itidem puella contigisse oculis probatum est *s*? Ipsa Albrada dicta *t* dum acerbo languoris genere dissoluta,

C omnibus membris ita inutilis perduraret, et finem vitae exoptans S. Ghysleni intercessione suam animam, jubente Christo, migrare magnis vocibus supplicabat; quod et praestitum est, statimque effectus intonuit *; petito namque

patre, quo se ad illius aedem vehere jubeat, concessit; prostrata coram altare, in hac prece perdurans, mortis debitum solvit. Non dubium, quin illius intercessio cyrographum peccatorum ejus potuerit solvere, qui, ut spiritus solveretur a corpore, tam facile potuit impetrare. Idem dum esset luminum aspectu privatus et staret post altaris parietem, dum in sacra celebratione Missae salutaris Evangelii capitulum pronuntiaretur, iste diu amissum adeptus est visum *u*. Puer de vicino auditus officium amiserat, accedens ad memoriam beati Viri, pristinae salutis meruit redonari *x*.

7 Quidam Haimericus *y* funditus oculorum officio privatus, dum ad dictam memoriam fideliter sanitatem exposcit, lumine perduto reintegrari meruit. Mulier, vocabulo Ebrahai-

dis *z*, omnium artuum valetudine mulctata, videt revelatione beatum Confessorem certo tempore sanitatis sibi beneficium pollicentem, quae tempus notatum dum praestolatur, basilicam adiit, munus debitum orationis voti offert, sperata tandem obtinet suffragia. Sed quanti * sit miraculo haec in loco reliquiarum haec * mirae toties intueri, tamen et in remotis partibus majora saepe ejus meritis provenire notum est. In territorio Suessionum fuerat olim abbas Elephantis *aa* dono tradita quaedam portio vineae *bb* Cellae Christi Confessoris ad nomen S. Petri Apostoli, sed, vetustate temporis adigente, ita oblivioni tradita, ut jam nec mentio de ea a procuratoribus ejusdem ecclesiae ulla fieret: verum illud praediolum ab illius provinciae indigenis (etsi viris praedictae ecclesiae non esset ignotum) ita vindicabatur, ut penitus ex eo redditus numquam solverent. Ut autem virtus Sancti claresceret, contigit, duos occasione hujus ambitionis litigio dissidere. Ex his qui vices Sancti Petri defendebat Finodus, qui ad nomen SS. Crispini et Crispiniani *cc* vindicabat, Ghislebertus dicebatur; cumque verborum jaculis semet invicem diu perculissent, ventum est in agrum, lapis solo infixus haerebat, quo duarum possessionum agri conlimitabantur. Homo sancti Crispini instabat magno clamore, hunc infra illius vineae agrum oportere transferre partemque alteri copulando secludere. Sed defensor vehementer renitens dicebat Dei indicio magis reservari debere, se constantissimum prolata rei testem, scilicet agrum illum, ut erat metatus, viris S. Petri cedi.

8 Tunc invasor audacter prosilit, lapidem vi magna divellere forasque nititur evolvere: mirum in modum, cum circa saxum desudat atque ut loco evellat, inani consumitur labore, oculus a capite extemplo ruens caligine circumfudit, orbis etiam vacuus gravissimo transfigitur dolore; itaque male cepta deserens penituit, praesumpta quaeque detestans, ceteris terror vel exemplum correctionis fuit. Sed jam quid ad testimonium, ut credo, fidei vel operis nobis coram positus *dd* miraculi apparuerit, intinandum est. Quo enim tempore in ejusdem Cellae monasterio interdum morabatur quaedam femina illic nomine Dada *ee* contractione ita curva, ut crura illius * tenderent, haec beneficium Sancti dum praestolatur intra parvum tugurium pitantiae * gratia ad januam loci elaborabat, siquidem cum primo nupta invisibilis opificis judicio hac incommoditate tangeretur, consilium habuit beati Ghysleni tumulum adire et. . . necessitatis opem exposcere: fecit, et petita fideliter impetrare meruit. Quare dum vellet ob impertitum sibi beneficium sub sacro velamine excubis ecclesiae deservire, a viro requiritur, et ut ad negotium maritale redire debeat omnimodis urgetur, sed cum resistere nequiret, devicta [ad] thorum rediit, moxque pristino languori * mulctatur. Cum igitur tremens et gemens sera ponitudine cum viro flecteretur, ad monasterium denuo reducit, ad cujus fores, ut dixi, cum se ad carnis voluptatem abductam deflendo nec non misericordiae opem intentius efflagitando, bis terna impleverat annorum curricula *ff*.

9 Quo quidem tempore non parvum aliud (quod hic non praetermittendum ab re videtur) miraculum in hoc ipso monasterio ostensum est. Dolendum nimis et valde ingemiscendum nostrorum

furtimque a Melbodiensibus ablata et restituta;

m

** an apparitoribus*

n

B

o

dein vero Benedictinus commendate variis,

p q

r

s

** an innotuit?*

u

x

Gistenopoli

y

z

** an quamvis? abundat*

aa bb

cc

E

et alibi,

dd

ee

** an ad nates?*

** obsonii*

** languore*

ff

prodigii

A strorum peccatorum triste cyrographum, cuius adeo interius fomentum malæ adustionis exarsit, quo exterius ad insensibilem quoque materiam ardor incendii pervenerit, suspiria enim alta trahantur, cum ipsius fabricam basilicæ et crebra in circuitu domorum negligentia interveniente occulti Arbitri examine cernimus igni tradita. Hoc quidem lamentabile excidium provenit anno ab Incarnatione Domini nongentesimo trigesimo octavo, die Dominica, hora sexta XII Kalendas Septembris, Ghisleberto duce adversus Ottonem regem Saxonum, causa regni-concertante *gg*, Sed quamvis, ut dixi, adustionis indicium fletu et dolore inhabitantes repleverit, non minimum tamen consolationis dedit, quod cripta, quæ corpus illius simulque aliorum Sanctorum pignora intra ambitum septa eatenus incluse-rat, immobilis, undiquesæviente flammæ orbe, apparuit.

illustrantur. 10 Ibi post hæc, instante festivitate ejusdem, cum laudes nocturnalis officii in proxima S. Martini basilica agerentur, supra dicta mulier pernoctando exorans, optata salutis remedia consequi meruit. Cum enim pervigilem noctem in hac supplicatione haberet, inter hymnorum solemnia, dum quarta illius lectio recitaretur, salutari beneficio se visitari sensit et lento conamine surgere invisæ pedibus constitit, stupentibus cunctis, basilicam, quo cantus ecclesiasticus resonabat, nobis simul mirantibus *hh*, est ingressa, peractis dein vigiliis, cum res, ipsa exponente, omnibus innotuisset, abbas loci Gerardus omnisque cœtus fratrum laudes debitas supernæ magnificentia præconantes * gratias illi, qui eos servi sui Ghisleni meritis lætificatos benigne hactenus visitat * non deseruit, frequenti iteratione proclamant *ii*. Sed et mulier ecclesiæ ministeriis sub sacro velamine deservire promittens immensas ob datum sibi beneficium gratias agere non cessat. Tales enim medicos nobis divina largiri dignata est pietas, qui absque mora subveniant, sanant corpus ab incommodo ægritudinis.

ANNOTATA.

- a An Cruciamina?
 b Post absidem et altaris fenestram ex anonymo num. 17.
 c Eadem fere dicit anonymus num. 17.
 d Henricus Saxo, sive Auceps regnare in Austrasia seu Lotharingia cepit sub annum 925.
 e Ghislebertus toti ab eo Lotharingiæ præfectus est sub annum 929. Vide *Comm. præv.* num. 61.
 f Vide num. 48 *Comm. præv.*
 g Vide num. 56 *Comm. præv.*
 h Locum hunc Rainerus in Brabantia tum situm fuisse scribit, et Tithelrode nominat, unde profectus cæcus pedibus eodem die Baldurium (Baudour prope Gisenopolim) usque pervenerit:

Tielrode reperio ad Scaldim secundo circiter a Teneramunda milliari Antverpiam versus: sed nimum Gisenopoli hic locus distat, quam ut die uno cæcus pedibus iter instituens, ad propinquum huic vicum Baldurium pervenire potuerit. Villam Tiedeias anonymus regionis (id est, ut opinor, Hannoniæ) finitimam vocat; non desunt autem, qui Hainam fluvium Brabantia Hannoniæque terminum fuisse dicant: an forte anonymus pagum Tiesies non procul Haina fluvio et oppido, Roelx vernacule dictum, intellexerit?

i Sub annum 929. Vide *Comment. præv.* num. 61.

k Cautum quippe fuerat anno 813 in synodo Moguntina, ne quis Sanctorum corpora absque principis, episcoporum, synodique licentia transferret.

l Obiit 934, III Idus Februarii, teste Balderico lib. I *Chron.* cap. 68.

m Vide *Annotata in cap. 2 Vitæ lit.* p.

n Vide *Comm. præv.* num. 52.

o Circa annum 930, ut apparet. Vide *Comment. præv.* num. 61.

p Sub annum 933. Vide *Comm. præv.* num. 61.

q Hanc Godradam nominat Rainerus lib. *Miraculorum* cap. 9, ac Cervia ad Cellense monasterium venisse ait: est, ut opinor, Cervia Hannoniæ oppidum, vulgo Chievre.

r Rainero cap. 4 civis Cameracensis.

s En testem oculatum.

t Rainero vero cap. 5 Adalbrada ex pago Mortuuo (alibi lego Mortino) forte Mortaigne ad Scaldim inter Condatum et Tornacum.

u De hoc cæco agit Rainerus cap. 6, additque Leodio ad Cellense monasterium venisse.

x De hoc Rainerus cap. 7: venit e villa Bel-diniaco, quam noster Gisenopoli vicinam vocat. An forte est Baudegnies vicus prope oppidum Quenoy?

y Valentinianensis Rainero cap. 8.

z Venit ex villa S. Salvii prope Valentianas seu Valencenas secundum Rainerum cap. 9.

aa Vide num. 57 *Comm. præv.*

bb Alamannis dicitur Rainero cap. 9. Plura habes num. 57 *Comm. præv.*

cc Ordinis S. Benedicti monasterium est prope Augustam Suessionum, dictum S. Crispinus Major.

dd Alterum oculati testis testimonium.

ee De Dada agit Rainerus cap. XI in Ms., apud nos servato.

ff Desideratur in Ms., apud nos servato, de Miraculis S. Giseni, auctore Rainero, miraculum factum in favorem Simonis, abbatis Cellensis, de venditis Patroni sui reliquiis accusati, quo de actum num. 69 *Comm. præv.*: sed in Giseniano codice cap. XI reperitur.

gg De his vide dicta num. 66 *Comm. præv.*

hh Rei igitur gestæ auctor noster interfuit.

ii Interfuit itaque his etiam S. Gerardus.

